

BELEIDSNOTITIE

Dorpshuizen

IN DE GEMEENTE TYTSJERKSTERADIEL

September 2003

Voorwoord

Deze notitie is tot stand gekomen in samenspraak met zowel het bestuur van de Stichting Federatie Dorpshuizen Tytsjerksteradiel (SFDT) als met de overige besturen van de aangesloten dorpshuizen in Tytsjerksteradiel. Als basis zijn gebruikt de beleidsnotitie dorpshuizen (gedateerd uit 1986) en de “Handwijzer” van de SFDT.

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	blz. 4
	1.1. Aanleiding	
	1.2. Doel van deze notitie	
	1.3. Uitgangspunten	
2.	Functie van het dorps huis	blz. 5
	2.1. Wat is een dorps huis	
	2.2. Activiteiten	
3.	Organisatiestructuur dorps huizen	blz. 6
	3.1. SFDT	
	3.2. Besturen dorps huizen (algemeen)	
	3.3. Huidige situatie per dorps huis aangesloten SFDT	
	3.4. Dorps huizen, die buiten de SFDT vallen	
4.	Financieringssysteem	blz. 8
	4.1. Kapitaalslasten	
	4.2. Basisvoorzieningenpakket	
	4.3. Groot onderhoud	
	4.4. Verzekeringen	
	4.5. OZB en Waterschapslasten	
	4.6. Energievergoeding	
	4.7. BTW	
	4.8. Verantwoording budgetsubsidie	
5.	Ingebruikgevingsovereenkomst	blz. 11
6.	Vergunningen	blz. 11
	6.1. Drink-, horeca- en exploitatievergunning	
	6.2. Gebruikersvergunning	
7.	Aansprakelijkheid	blz. 11
	7.1. Aansprakelijkheidsverzekering	
	7.2. Collectieve vrijwilligersverzekering	
8.	(Multi)functionaliteit in relatie tot de dorps huizen	
	8.1 Inleiding	blz. 12
	8.2 Historische ontwikkeling	blz. 12
	8.3 Meerwaarde van multifunctionele accommodaties	blz. 13
	8.4 Visie van provincie en gemeente	blz. 13
	8.5 Huidige situatie van de diverse dorps huizen	blz. 15
	8.6 Verdere ontwikkeling van multifunctionele karakter	blz. 16
	8.7. Samenvatting en conclusies	blz. 17
9.	Conclusie en Aanbevelingen	blz. 18

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

De huidige beleidsnotitie dateert uit 1986 en is dus aanzienlijk verouderd. Inmiddels hebben er in overleg met de dorpshuisbesturen een aantal wijzigingen in de beleidsvoering en dan met name de wijze van uitvoering plaatsgevonden. Daarnaast is door de invoering van de budgetsubsidie de verantwoordelijkheid ten aanzien van de subsidieverdeling aan de diverse aangesloten dorpshuizen in onze gemeente overgedragen aan het dagelijks bestuur van de Stichting Federatie Dorpshuizen Tytsjerksteradiel (opgericht in 1996).

Bovenstaande wijzigingen in beleid en het verzoek van het bestuur van de SFDT om het huidige beleid in één notitie vast te stellen zijn aanleiding geweest om de beleidsnotitie dorpshuizen te herschrijven.

Daarnaast bestond er bij College van B & W behoefte aan uitbreiding van de notitie met een hoofdstuk over de fysieke instandhouding van dorpshuizen in relatie tot de functionaliteit.

1.2. Doel van deze notitie

- Helderheid verschaffen over de functie van “het dorpshuis” in onze gemeente.
- Het geven van duidelijke richtlijnen aan het bestuur van de SFDT voor de afwikkeling van de subsidies aan de diverse dorpshuizen.
- Het formuleren van een visie over de (multi)functionaliteit

1.3. Uitgangspunten

- Het gemeentebestuur beschouwt een dorpshuis als een voorwaardenscheppende voorziening voor de leefbaarheid in de dorpen.
- Een dorpshuis vervult een centrale functie in het dorp. Het is een laagdrempelige, voor iedereen toegankelijk onderkomen, dat faciliteiten beschikbaar stelt voor de diverse plaatselijke initiatieven. Naast een onderkomen voor het traditionele verenigingsleven vormt een dorpshuis een ontmoetingsplaats voor jong en oud.
- De dorpshuisbesturen zijn, ongeacht de eigendomssituatie, verantwoordelijk voor het beheren en exploiteren van de dorpshuizen zonder winstoogmerk. Commerciële activiteiten zijn toegestaan, mits dit niet ten koste gaat van de dorpsactiviteiten.
- Het beleid van de gemeente is erop gericht om o.a. bij te dragen aan de instandhouding van de dorpshuizen door middel van het verstrekken van een jaarlijkse subsidie aan de SFDT.
- De SFDT is verantwoordelijk voor het in stand houden van de aangesloten dorpshuizen door middel van het beheren en verdelen van de gemeentelijke subsidie ten behoeve van een basispakket aan voorzieningen en het groot onderhoud van de dorpshuizen. De gemeente heeft hierin een adviserende en ondersteunende rol.

2. FUNCTIE VAN HET DORPSHUIS

2.1 Wat is een dorps huis

- Zoals in de uitgangspunten vermeld is een dorps huis een voorwaardenscheppende voorziening voor de leefbaarheid in de dorpen. Het is het “hart” van het dorp, waar diverse faciliteiten beschikbaar worden gesteld voor de dorpsbewoners.
- Een dorps huis is een gebouw dat speciaal bestemd is om te voorzien in de behoefte aan ruimte voor activiteiten en dienstverlening op maatschappelijk, cultureel en recreatief terrein ten dienste van de lokale samenleving. Een multifunctioneel centrum voor de gehele dorpsgemeenschap.

2.2. Activiteiten

Sociaal culturele activiteiten

De belangrijkste functie van een dorps huis in de dorpen is het beschikbaar stellen van ruimte voor de activiteiten van de diverse verenigingen binnen de lokale omgeving (b.v. jeugd- en jongerenwerk, culturele activiteiten, ouderenwerk, welzijnswerk, maatschappelijke dienstverlening e.d.).

Daarnaast biedt het dorps huis ruimte voor ontspanning en vrije tijds activiteiten voor jong en oud.

Commerciële activiteiten

Gesteld is, dat de dorps huizen beheert en geëxploiteerd dienen te worden zonder winstoogmerk. Inmiddels is in de loop der jaren gebleken, dat de kosten voor de instandhouding van de dorps huizen hoger zijn, dan het bedrag aan subsidie, dat de gemeente beschikbaar stelt aan de dorps huisbesturen. Hierdoor is het voor enkele dorps huizen in onze gemeente niet mogelijk om zonder commerciële activiteiten het dorps huis in stand te houden. Daarom zijn we van mening, dat beperkte commerciële activiteiten mogelijk moeten zijn met in achtname van een aantal voorwaarden:

- Commerciële activiteiten mogen niet ten koste gaan van de dorpsactiviteiten. Dit houdt in, dat sociaal culturele activiteiten voor commerciële activiteiten gaan.
- Door de commerciële activiteiten mag het dorps huis niet veranderen in een horeca-gelegenheid en in die zin concurrerend optreden naar bestaande horeca-gelegenheden in de nabije omgeving.

Overige activiteiten

In het belang van de leefbaarheid binnen de dorpen wordt er naar gestreefd zoveel mogelijk sociaal- en welzijnsfaciliteiten bij de dorps huis aan te laten haken, zodat er multifunctioneel gebruik gemaakt kan worden van de ruimten.

Dit houdt in dat het dorps huisbestuur, indien praktisch mogelijk, ruimte binnen het dorps huis beschikbaar stelt voor andere activiteiten, die ontstaan op initiatief van de dorpsbewoners en/of gemeente, die de leefbaarheid in de dorpen ten goede komen (b.v. peuterspeelzaal, kinderopvang, internetcafé, informatiepunten als STIP, Steunpunt 0-25, bibliotheek, jeugdsoos e.d.).

3. ORGANISATIESTRUCTUUR DORPSHUIZEN

3.1. Stichting Federatie Dorpshuizen Tytsjerksteradiel

- De SFDT treedt op als vertegenwoordiger van de dorpshuizen in Tytsjerksteradiel met uitzondering van “de Pleats” in Burgum, die geheel buiten deze notitie valt.
- Het dagelijks bestuur, respectievelijk een voorzitter, secretaris en penningmeester, van de Stichting wordt gevormd door drie personen te leveren door de aangesloten dorpshuizen overeenkomstig een vastgesteld roulatieschema (zie bijlage “Handwijzer 1999”).
- Het bestuur is verantwoordelijk voor het in stand houden van de aangesloten dorpshuizen door middel van het beheren en verdelen van de gemeentelijke subsidie ten behoeve van een basispakket aan voorzieningen en het groot onderhoud van de dorpshuizen.
- Tijdens de halfjaarlijkse vergadering, waarbij alle besturen van de dorpshuizen vertegenwoordigd zijn, wordt de definitieve verdeling van de subsidiebedragen vastgesteld.

3.2. Besturen dorpshuizen (algemeen)

De dorpshuisbesturen bestaan voor een deel uit vertegenwoordigers van het plaatselijke verenigingsleven, aangevuld met deskundigen. De bestuurlijke aangelegenheden worden verricht door vrijwilligers, met die kanttekening dat door de huidige wetgeving er een professionele werkwijze is ontstaan, die noodzakelijk is om de bestuurlijke taak goed uit te kunnen voeren (zie ook paragraaf “aansprakelijkheid”).

In het verleden bleven de bestuurstaken beperkt tot werkzaamheden van huishoudelijke-, administratieve- en financiële aard, momenteel heeft een dorpshuisbestuur te maken met zaken als ARBO-eisen, sociale hygiëne, gebruikersvergunning e.d.

3.3. Huidige situatie per dorpshuis aangesloten bij SFDT

Aldtsjerk:

Het dorpshuis “Oerein” is gevestigd in een pand, dat eigendom is van de kerk.

Garyp:

Het dorpshuis “it Geahûs” is eigendom van de gemeente.

Hurdegaryp:

Het dorpshuis “de Schalmei” is sinds kort eigendom van de gemeente. In overleg met de SFDT valt het dorpshuis, in afwachting van de toekomstplannen van de gemeente, voorlopig nog onder de lopende budgetovereenkomst. Dit met uitzondering van het buitenonderhoud en de verzekering, dat voor rekening van de gemeente is (afpraak brief 12 april 2002). In het dorpshuis is ook de muziekschool en de buitenschoolse opvang gevestigd.

Mûnein:

Het dorpshuis “de Mounestien” is eigendom van de gemeente.
Aan het gebouw van het dorpshuis is tevens de jeugdsoos “A-soos” gebouwd.

Noardburgum:

Het dorpshuis “de Balstien” is eigendom van een stichting.

Sumar:

Het dorpshuis “de Kamp” is eigendom van de gemeente.

Suwâld:

Het dorps huis “Sûderfinne” is eigendom van een stichting.
In het dorps huis is ook jeugdsoos “it Piipke” gevestigd.

Tytsjerk:

Het dorps huis “Yn ‘e Mande” is eigendom van de gemeente.
In het dorps huis zit tevens een ruimte voor de peuterspeelzaal en het jeugd- en jongerenwerk.

Het dorps huis is monumentaal en heeft daardoor een “status aparte” voor wat betreft het groot onderhoud. Ten aanzien van het monumentale onderhoud is er een aparte regeling met de gemeente getroffen (zie ook paragraaf “groot onderhoud”). Daarnaast is er een aanvullende bepaling voor wat betreft het onderhoud van de tuinen rondom het gebouw. Gemeente draagt bij in het onderhoud via de sector GOW.

3.4. Dorps huizen, die buiten de SFDT vallen

Ryptsjerk

Het dorps huis “de Einekoer” is eigendom van de Stichting Multifunctioneel Centrum Ryptsjerk en is nieuw gebouwd in 2001. Met het bestuur van de stichting zijn afspraken gemaakt over de aansluiting bij de SFDT (brief 11 april 2002). De Stichting Multifunctioneel Centrum Ryptsjerk maakt over een periode van 10 jaar geen gebruik van de subsidieregeling dorps huizen, ingegaan per 2001. Met ingang van 2011 zal het dorps huis zich aansluiten bij de federatie en dus ook in aanmerking komen voor de budgetsubsidie. Vroegtijdig voor het van kracht worden van de subsidieregeling dorps huizen op “de Einekoer” zal de gemeenteraad worden gevraagd het beschikbare budget voor de dorps huizen zodanig aan te passen dat financiële ruimte ontstaat voor subsidiëring van het dorps huis.
In het multifunctioneel centrum is ook een peuterspeelzaal en een jeugdsoos gevestigd.

Burgum

“De Pleats” in Burgum is eigendom van de gemeente en in verband met zijn aparte commerciële status zijn hier aparte afspraken over het beheer en onderhoud gemaakt.

4. FINANCIERINGSSYSTEEM

Zoals eerder vermeld is er een budgetovereenkomst (zie bijlage: budgetovereenkomst 2000 - 2004 inclusief algemene subsidieverordening 1998) afgesloten met de SFDT. In tegenstelling met voorgaande periode, waarin de gemeente een duidelijke taak had voor wat betreft het maken van de begroting, afrekeningen en sturend optrad bij het uitvoeren van het groot onderhoud, is nu de verantwoordelijkheid voor het beheren en verdelen van de gemeentelijke subsidie ten behoeve van een basispakket aan voorzieningen en het groot onderhoud van de dorpshuizen een taak van de SFDT. Hierbij beperkt de inbreng van de gemeente zich tot het geven van advies en ondersteuning indien nodig. De besturen van de diverse aangesloten dorpshuizen dienen jaarlijks een afrekening in bij de SFDT en de definitieve besluitvorming rond de verdeling van het subsidiebedrag vindt plaats tijdens de halfjaarlijkse bestuursvergaderingen, waarbij alle besturen van de dorpshuizen aanwezig zijn. Het bestuur van SFDT heeft een z.g. "handwijzer" ontwikkeld als basisstuk voor het budgetcontract. In deze handwijzer zijn, in overleg met de besturen van de aangesloten dorpshuizen, onderstaande afspraken gemaakt ten aanzien van de verdeling van het budgetsubsidiebedrag. Hierbij is als richtlijn de "oude" subsidieverordening dorpshuizen" gebruikt.

4.1 Kapitaalslasten

Ten aanzien van de kapitaalslasten is bepaald dat een dorpshuis 2,5 % vergoed krijgt per jaar met een maximum van € 455 (f. 1000). De vergoeding bedraagt maximaal € 18.150 (f. 40.000) met een looptijd van 40 jaar.

Huur:

Bij dorpshuis "Oerein" is sprake van huur, het gebouw is eigendom van de kerk. De huur van het gebouw valt binnen de budgetsubsidie.

4.2 Basisvoorzieningenpakket

(lasten voor vervanging van installaties, inventaris e.d.)

De vergoeding voor het basisvoorzieningen pakket is vastgesteld op een basisbedrag van €1180 (f. 2600) en daarnaast een variabel bedrag van € 1,60 per m², uitgaande van de totale oppervlakte van het dorpshuis.

4.3 Groot onderhoud

Het groot onderhoud is subsidiabel voor zover het budget dit toelaat. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in het zogenaamde groot onderhoud en het onderhoud, dat voor rekening van de gebruiker komt (art. 7a 1619 BW). Hiertussen zit een grijs gebied. Voor deze zaken ligt de beslissing bij het stichtingsbestuur en wordt besproken tijdens de halfjaarlijkse bijeenkomsten met alle besturen van de aangesloten dorpshuizen.

Onder groot onderhoud wordt verstaan:

- Het in goede staat houden van het gebouw aan de buitenzijde incl. schilderwerk;
- Het in goede staat houden (ook bouwtechnisch) van vloeren, plafonds, kozijnen en muren aan de binnenzijde van het gebouw;
- Onderhoudswerkzaamheden aan de centrale verwarming (inclusief vervangen ketel), echter exclusief het periodiek schoonmaken van de ketels;
- Onderhoudswerkzaamheden aan de elektrische installatie (uitgezonderd herstellen van beschadigd schakelmateriaal);
- Onderhoudswerkzaamheden aan gas- en waterleidingen;
- Herstellen binnen- en buitenriolering (exclusief ontstoppen riolering);
- Vervanging van hang- en sluitwerk (buiten) aan het gebouw;
- Herstraten van verhardingen, voor zover behorende bij het dorpshuis;
- Vervangen van noodverlichtingsinstallaties;
- Vervangen brandwerende constructies;
- Vervanging van hemelwaterafvoeren en buitenriolering.

Onderhoudsrapportage:

Voor de planning van de werkzaamheden en de beoordeling of een aangevraagde activiteit voor uitvoering in aanmerking komt, wordt een meerjarenraming groot onderhoud opgesteld door de gemeente.

De gemeente heeft het opstellen van deze 10-jarige onderhoudsbegroting/-planning uitbesteed aan derden. Iedere twee jaren wordt deze rapportage geactualiseerd.

Procedure voor het vergoeden van "Groot onderhoud":

Op verzoek van het bestuur van de SFDT biedt de gemeente technische ondersteuning in de afhandeling van het groot onderhoud.

- Elk dorpshuisbestuur is, op basis van de onderhoudsplanning, zelf verantwoordelijk voor het tijdig uit laten voeren van het groot onderhoud.
- Voor werkzaamheden boven de kostprijs van € 2.500 dienen eerst twee offertes aangevraagd te worden en ter beoordeling aan de gemeente (afdeling VGE) te worden voorgelegd. Deze adviseert het bestuur van het dorpshuis hierin.
- Na uitvoering van het groot onderhoud worden de originele rekeningen voor akkoord, ter beoordeling of de activiteit valt onder het begrip groot onderhoud voor rekening van de stichting, richting gemeente (VGE) verzonden.
- Rekeningen, die afgetekend zijn door gemeente, worden in bundels (eens per maand) met een globaal advies richting penningmeester SFDT gezonden.
- De definitieve beoordeling is de verantwoordelijkheid van het bestuur van SFDT.

Voorwaarden voor het vergoeden van "Groot onderhoud":

- De werkzaamheden staan vermeld in de onderhoudsrapportage.
- Er zijn voldoende financiële middelen aanwezig om de kosten te betalen.
- De werkzaamheden overschrijden het begrote bedrag met niet meer dan 10% van de begroting.
- Bij afwijkingen dient de afwijking gemeld te worden bij het bestuur van SFDT. Samen met de technische deskundige van de gemeente wordt dan beoordeeld of bijstelling van het gevraagde krediet reëel is of niet.
- Bovenstaande geldt ook voor calamiteiten, het naar voren schuiven en/of uitstellen van werkzaamheden.
- Niet gemelde overschrijdingen of wijzigingen in de uitvoering van het groot onderhoud worden niet gehonoreerd.

Onderhoudskosten, die niet voor vergoeding door de SFDT in aanmerking komen:

De gebruiker dient, conform art. 7a 1619 BW, zorg te dragen voor de volgende werkzaamheden:

- Schilder- en behangwerk binnen.
- Vervanging gebroken ruiten.
- Reparaties binnensloten.
- Onderhoud zonwering, rolluiken e.d.
- Schoonmaken en ontstoppen van goten en leidingen.
- Jaarlijks onderhouden van schoorsteenkanalen.
- Periodiek onderhoud gasinstallaties.
- Ledigen en reinigen zink- of beerputten en septictanks.
- Onderhoud, reparaties en vernieuwingen aan inventaris.
- Onderhoud, vernieuwing en reparaties aan het gebouw die het gevolg zijn van gebruik in afwijking met de bestemming.
- Aanleg en onderhoud tuin.
- Schade ontstaan door nalatigheid en onoordeelkundig gebruik van het gebouw en installaties.
- Telefooncentrales/-installaties.

Uitzonderingen

Dorpshuis Yn 'e Mande:

Het dorpshuisgebouw in Tytsjerk omvat tevens een beheerderswoning, hiervoor ontvangt het bestuur huur. De kosten van onderhoud hiervan zijn dan ook voor rekening van de beherende stichting.

Aan een instelling die een dorpshuis exploiteert in een monument of in een gebouw met een monumentaal karakter (b.v. dorpshuis Yn 'e Mande te Tytsjerk) worden de kosten van het onderhoud die verband houden met het bijzondere karakter van dit gebouw, rechtstreeks vergoed door de gemeente.

Het gaat hierbij om de volgende werkzaamheden:

- Timmer-, schilder-, metsel- en voegwerk (buiten);
- Rieten bedekking en pannen;
- Vervangen goten.

Voor al hetgeen, dat niet onder "monumentaal" valt, geldt deze notitie. Mocht er enige twijfel ontstaan of iets al dan niet onder de notitie c.q. onder monumentaal valt (grijze gebieden), dan volgt er overleg met de gemeente.

Calamiteiten:

- Indien de instelling gedurende de budgetperiode wordt geconfronteerd met niet voorzienbare materiële lasten dan volgt hierover overleg tussen de gemeente en de SFDT.
- Bovenstaande geldt ook voor onontkoombare kosten voortvloeiend uit nieuwe wettelijke eisen c.q. nieuwe regelgeving. Deze kosten komen voor rekening van de gemeente, zodra zij de algemene reserve van SDFT te veel aantasten.

4.4 Verzekeringen

De verzekeringspremie voor brand-, storm- en waterschade aan het gebouw en inventaris wordt vergoed. Gebouwen in eigendom bij de gemeente zijn op dezelfde basis door de gemeente verzekerd, met dien verstande dat kosten van storm- en waterschade voor eigen risico van de gemeente is.

Bij dorpshuis "de Oerein" is 50% van de premie voor brand voor rekening van het dorpshuis en 50% voor de eigenaar van het gebouw.

Aangezien de kosten als gevolg van inbraak in verhouding tot de kosten van een inbraakverzekering c.q. alarminstallaties voor de dorpshuizen aanzienlijk lager liggen, zijn eventuele kosten als gevolg van inbraak voor rekening van de gemeente.

4.5 OZB en Waterschapslasten

De waterschapslasten en de OZB, behalve het eigenaarsdeel, worden vergoed.

4.6 Energievergoeding

Per dorpshuis wordt 20% van de kosten voor het verwarmen van het gebouw vergoed door SFDT.

Voor dorpshuis Yn 'e Mande geldt, dat de energiekosten voor de beheerderswoning niet vergoed worden, deze verrekening zal duidelijk vermeld moeten worden op de afrekening.

4.7 BTW

Een aantal dorpshuizen kunnen hun BTW terugkrijgen. Dit houdt in dat in hun rekening de BTW-kosten niet subsidiabel zijn. Het gaat hierbij om de volgende dorpshuizen:

- It Geahûs in Garyp;
- De Balstien in Noardburgum;
- Yn 'e Mande in Tytsjerk;
- Sûderfinne in Suwâld.

4.8. Verantwoording budgetsubsidie

In de budgetovereenkomst tussen gemeente en de SFDT zijn afspraken gemaakt over de verantwoording van het subsidiebedrag (zie bijlage: budgetovereenkomst).

5 INGEBRUIKGEVINGSOVEREENKOMST

Gemeente heeft een “ingebruikgevingsovereenkomst” gesloten met de besturen van de dorpshuizen, waarvan zij eigenaar is. In deze overeenkomst zijn afspraken gemaakt over het gebruik van het gebouw.

Ingebruikgevingsovereenkomsten zijn afgesloten voor de volgende dorpshuizen: It Geahûs in Garyp, de Mounestien in Mûnein, de Kamp in Sumar en Yn 'e Mande in Tytsjerk (zie bijlage: ingebruikgevingsovereenkomsten).

6 VERGUNNINGEN

6.1 Drank- en horecavergunning en horeca-exploitatievergunning

Gezien hun activiteiten zijn de dorpshuizen in het bezit van bovengenoemde vergunningen met uitzondering van de Mounestien in Mûnein, in dit dorpshuis wordt geen alcohol geschonken.

6.2 Gebruikersvergunning

Overeenkomstig de Modelbouwverordening is het verboden zonder of in afwijking van een gebruikersvergunning een bouwwerk in gebruik te hebben of te houden, waarin meer dan vijftig personen tegelijk aanwezig zullen zijn, ander dan in een één- of meergezinshuis. Inmiddels hebben er diverse aanpassingen, met name v.w.b. brandveiligheid, in de dorpshuizen plaatsgevonden en zijn ze allen in het bezit van een gebruikersvergunning.

7 AANSPRAKELIJKHEID

Door de strengere regelgevingen krijgen de besturen van de diverse dorpshuizen steeds meer verantwoordelijkheden en lopen hiermee ook meer aansprakelijkheidsrisico's. Op grond van art. 2.9 BW zijn bestuursleden van de stichting in geval van tekortkomingen een ieder hoofdelijk aansprakelijk te stellen. Dit risico is voor vele mensen een reden om niet meer in een bestuur van een dorpshuis plaats te willen nemen, zodat het voor de dorpshuizen steeds moeilijker wordt voldoende mensen te krijgen. Immers het is allemaal vrijwilligerswerk.

7.1 Aansprakelijkheidsverzekering

Er bestaat een mogelijkheid een aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten voor bestuursleden van verenigingen en stichtingen. De kosten hiervan zijn op jaarbasis ca. € 950. Het bedrag zal in eerste instantie door gemeente vergoed worden d.m.v. een aanvullende subsidie en bij de nieuwe budgetonderhandelingen in de budgetsubsidie meegenomen worden.

7.2 Collectieve vrijwilligersverzekering

De vrijwilligers, die werkzaam zijn bij de diverse dorpshuizen met uitzondering van de bestuursleden, die vallen onder bovengenoemde verzekering, zijn voor ongevallen en W.A. verzekerd middels de collectieve vrijwilligersverzekering, mits zij aangemeld zijn bij het Werkpunt (Vereniging Welzijnswerk Tytsjerksteradiel).

8. (MULTI) FUNCTIONALITEIT IN RELATIE TOT DE DORPSHUIZEN

8.1 Inleiding.

De laatste jaren ontstaan er steeds meer multifunctionele centra. Een steeds groter aantal activiteiten vindt onderdak in een centrale locatie binnen het dorp. Voorbeelden binnen onze gemeente is het multifunctionele centrum in Ryptsjerk. Er wordt gewerkt aan de planning van voorzieningen in Hurdegaryp, Eastermar en Wyns (peuterspeelzaal met multifunctioneel karakter).

Voordelen van deze clustering zijn onder meer het behoud van diverse functies binnen de dorpen (leefbaarheid van het platteland) en vergroten van het draagvlak. Deze clustering wordt dan ook gestimuleerd door de provincie en de gemeenten. De dorpshuizen kunnen bij de clustering van voorzieningen een belangrijke rol spelen.

In dit onderdeel van de Beleidsnotitie Dorpshuizen Tytsjerksteradiel wordt ingegaan op de mogelijkheden van multifunctionaliteit van de dorpshuizen en van accommodaties die de gemeenschapsfunctionaliteit kunnen overnemen als er geen dorpshuis is. In dit hoofdstuk staat een meer toekomstgerichte visie centraal. Daarmee wijkt dit onderdeel af van de rest van de Beleidsnotitie, waarin vooral het bestaande beleid wordt vastgelegd.

8.2 Historische ontwikkeling.

Voor een toekomstgerichte visie is het zinvol om even kort terug te kijken naar de ontwikkeling van de dorpshuizen. Daarbij gaat het om de rol van de dorpshuizen binnen de gemeenschap, waarbij het accent in de loop der jaren meer op multifunctionaliteit is komen te liggen. Ook wordt kort ingegaan op het verschijnsel 'brede school'.

Het oudste dorpshuis in Fryslân is in 1926 opgericht in Arum. In die jaren was het sociaal-culturele leven in de dorpen vooral aangewezen op het plaatselijke café en de kerkelijke gebouwen. Vanuit niet-kerkelijke groeperingen en organisaties van geheelonthouders ontstond er behoefte aan zalen waar men in eigen kring bij elkaar kon komen zonder verplichte consumpties. Daardoor ontstonden de dorpshuizen. Naast verenigingsactiviteiten werden er cursussen georganiseerd met als doel "de verheffing van de bevolking in culturele zin". Door toenemende vrije tijd is het aantal dorpshuizen na de tweede wereldoorlog sterk toegenomen.

Met het verdwijnen van de ideologische en maatschappelijke scheidslijnen en de toenemende bedreiging van de leefbaarheid en voorzieningen op het Friese platteland wordt een dorpshuis steeds meer gezien als een basisvoorziening voor een dorp. Vaak is het dorpshuis de enige voorziening in een dorp waar men bij elkaar kan komen, waar het verenigingsleven plaatsvindt en waar dienstverlenende instanties een plaats hebben. Er worden ruimtes ingericht voor peuters, jeugdsosens, consultatiebureaus, bibliotheken etc.

Ook vanuit het onderwijs bleek er behoefte te zijn aan een clustering van voorzieningen. Dit werd bekend onder de naam 'brede school'. Maar die benaming is niet altijd terecht. De centrale gedachte bij een brede school is dat de onderwijsachterstanden effectiever kunnen worden aangepakt door een intensieve samenwerking tussen scholen, welzijnsorganisaties en gezondheidszorg. Het gaat om het vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen en daar is het multifunctionele gebouw een gevolg van. Voorop staat de onderwijskundige visie en niet de ruimtelijke behoefte. Wat vaker voorkomt is dat dorpshuis en scholen samengevoegd worden op basis van accommodatiebeleid. Dan is er sprake van een multifunctionele accommodatie en niet van een brede school.

Zowel vanuit het onderwijs als vanuit de brede dorpsgemeenschap blijkt er dus een toenemende behoefte te zijn aan clustering van voorzieningen. In een aantal gevallen

hebben deze beide stromingen elkaar gevonden in een multifunctionele accommodatie waarin naast welzijnsvoorzieningen ook plaats is voor de dorpscholen.

De rol van het dorps huis is door de clustering sterk veranderd, maar zeker niet uitgespeeld. In tegendeel. Dorpshuizen kunnen een essentiële rol spelen binnen de ontwikkeling naar multifunctionele centra.

8.3 Meerwaarde van multifunctionele accommodaties.

De ontwikkeling naar multifunctionele accommodaties biedt een groot aantal voordelen. Er is een aanzienlijke meerwaarde ten opzichte van afzonderlijke accommodaties.

De belangrijkste voordelen zijn:

1. Besparingen op investeringen (die kunnen worden ingezet voor extra functies ten behoeve van de gemeenschap)
2. Bij afzonderlijke ruimten is sprake van (gedeeltelijke) leegstand
3. Voor een aantal doelen is nu vaak onvoldoende ruimte beschikbaar
4. Een aantal activiteiten is zelfstandig niet levensvatbaar, maar kan wel opgezet (of behouden) worden als deel van een multifunctionele accommodatie
5. Scholen kunnen eventueel een maatschappelijke invulling krijgen (zgn. 'brede school')
6. Er kan worden aangesloten bij de huidige ontwikkelingen op het gebied van volksgezondheid binnen onze gemeente
7. De mogelijkheid van flexibel ruimtegebruik. Omdat de behoeften in de loop van de tijd veranderen, kan deze flexibiliteit ook in de bouwkundige opzet worden vertaald
8. Een eventuele vernieuwende stedenbouwkundige opzet, waar een belangrijke uitstraling voor het dorp van kan uitgaan (bijvoorbeeld in Eastermar, waar woningen deel uitmaken van dit project).

Uit deze opsomming van de voordelen blijkt dat een multifunctionele accommodatie een prima bijdrage kan leveren aan het levensvatbaar houden van de dorpen op het platteland.

Uiteraard zitten er ook nadelen aan multifunctioneel gebruik. Daarbij valt te denken aan:

1. Verschillende (beheers) structuren bij de diverse gebruikers
2. Verschillen van inzicht over beheer, exploitatie en onderhoud (vooral van de gemeenschappelijke ruimten)
3. Verschillende subsidiestromen, ook ten aanzien van de materiële instandhouding (bijvoorbeeld Londo-normering in het onderwijs)

Er moeten goede afspraken gemaakt worden over het gezamenlijke beheer. Dit moet worden vastgelegd in een beheer- en gebruikersovereenkomst. Ook moet de coördinatie goed worden geregeld (bijvoorbeeld door het aanstellen van een beheerder). Dit kan extra kosten met zich meebrengen.

De voordelen zijn echter aanmerkelijk groter dan de nadelen (mits er goede afspraken zijn vastgelegd).

8.4 Visie van provincie en gemeente.

Bij de ontwikkeling naar multifunctionele centra kan het lokale en provinciale bestuur een belangrijke stimulerende rol spelen. Een rol die de bestuurders ook daadwerkelijk op zich willen nemen, zoals blijkt uit een aantal strategische beleidsdocumenten die de afgelopen tijd zijn verschenen.

Binnen het *Bestuursakkoord 2004-2007* van de provincie Fryslân is een vitaal, leefbaar en duurzaam platteland één van de uitgangspunten. Om dat te bereiken zijn Gedeputeerde Staten van plan om de nota Plattelandsbeleid uit te breiden met onder meer het thema multifunctionele centra.

Er is al eerder een project gestart door de provincie (in samenwerking met o.a. de Stichting Samenwerking Friese Dorpshuizen en de Feriening Lytse Doarpen).

In het *Collegeprogramma 2003-2006* van onze gemeente staat onder meer het volgende:

Het beleid gericht op instandhouding (en het tot stand brengen) van diverse voorzieningen in alle dorpen is niet langer haalbaar. Wij zullen bij initiatieven voor vervanging of stichting van voorzieningen ons richten op bundeling en concentratie.

Deze initiatieven tot bundeling en concentratie sluiten goed aan bij de functie van dorpshuizen als een voorwaardenscheppende voorziening voor de leefbaarheid in de dorpen, waar in principe een breed scala aan activiteiten kan plaatsvinden.

In de *Perspectiefnota 2003* staat in de paragraaf Onderwijs onder meer het volgende:

Kansen voor de 'brede school' zullen worden benut. Concreet betekent dit dat, zoals ook het uitgangspunt is geweest in Eastermar en Hurdegaryp, bij een bouw van bv een welzijnsvoorziening ook wordt gekeken in hoeverre die voorziening tot stand kan komen, samen met een andere welzijns- en/of onderwijsvoorziening. Met andere woorden, in voorkomende gevallen zal niet alleen worden gekeken naar de situatie die op dat moment om een oplossing vraagt maar zal een en ander worden geplaatst in een breder perspectief. Daarbij gaat het niet alleen om een feitelijke 'brede school', maar ook om een clustering van verschillende voorzieningen in het algemeen.

Hoewel het accent hier duidelijk ligt bij het onderwijs, wordt heel nadrukkelijk de koppeling gelegd met de welzijnsvoorzieningen. Daarmee zijn we opnieuw beland bij de multifunctionele accommodaties.

Uitgangspunt van het *Lokaal Sociaal Beleid* is dat burgers, instellingen en de overheid een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben om er voor te zorgen dat het in onze gemeente plezierig blijft om te wonen en te leven. Ieder deelnemer afzonderlijk kan zijn of haar steentje bijdragen, uiteraard binnen de mogelijkheden die er zijn. Lokaal Sociaal Beleid is een nieuwe manier om deze gezamenlijke verantwoordelijkheid nu en in de toekomst gestalte te geven. Om een goed Lokaal Sociaal Beleid te kunnen voeren in onze gemeente zullen hierbij veel beleidsterreinen betrokken moeten worden. We hebben het binnen LSB niet alleen over welzijn, maar ook over wonen, werken en met name over de leefbaarheid binnen de gemeente. Een van de manieren om vorm te geven aan het Lokaal Sociaal Beleid is de clustering van taken en functies binnen de dorpsgemeenschap.

Het gemeentelijke streven tot clustering van welzijnsaccommodaties moet de komende tijd nader vorm krijgen. Daarbij zullen we zoveel mogelijk gebruik maken van de mogelijkheden die de provincie ons biedt.

8.5 Huidige situatie van de diverse dorps huizen.

Zoals ook vermeld staat in paragraaf 3.3 van deze Beleidsnotitie, bieden de meeste dorps huizen op dit moment al onderdak aan andere voorzieningen. Per dorps huis is dit verschillend geregeld.

De huidige situatie wat betreft medegebruik is voor de afzonderlijke dorps huizen:

Dorp:	Biedt medegebruik aan:
Aldtsjerk	geen medegebruik
Garyp	geen medegebruik
Hurdegaryp	Muziekschool en Buitenschoolse opvang
Mûnein	Jeugdsoos
Noardburgum	geen medegebruik
Sumar	geen medegebruik
Suwâld	Jeugdsoos
Tytsjerk	Peuterspeelzaal en Jeugd- en jongerenwerk
Ryptsjerk	Peuterspeelzaal en jeugdsoos

Voor Eastermar en Hurdegaryp wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een multifunctionele accommodatie. Eastermar heeft op dit moment geen dorps huis. Het streven is om daar de welzijnsvoorzieningen in het nieuwe centrum onder te brengen. Bij de planvorming rond een multifunctioneel centrum in Hurdegaryp speelt het huidige dorps huis "De Schalmei" een prominente rol. Daarnaast is de gemeenteraad in juni 2003 akkoord gegaan met het ontwikkelingen van plannen voor een peuterspeelzaal met multifunctioneel karakter in Wyns. Ook zijn er plannen om in Sumar een servicepunt te vestigen in het dorps huis.

Naast de dorps huizen zijn er een aantal andere voorzieningen in de verschillende dorpen. Deze voorzieningen zijn op andere locaties gehuisvest. Het gaat daarbij om:

Dorp	Dorps huis	Dienstencentrum	Club/buurthuis	Peuterspeelzaal
Aldtsjerk	X			
Burgum	X	X	X	X
Earnewâld				X
Eastermar				X
Garyp	X			X
Gytsjerk				
Hurdegaryp	X	X	X	X
Jistrum			X	X
Mûnein	X			
Noardburgum	X		X	X
Oentsjerk			X	X
Ryptsjerk		X	X	
Sumar	X			X
Suwâld	X			X
Tytsjerk	X			X
Wyns				X

Deze voorzieningen kunnen in de toekomst eventueel in aanmerking komen voor clustering. Dit hangt uiteraard af van de omstandigheden per geval. Bij de verdere ontwikkeling van multifunctionele accommodaties kan hiermee rekening worden gehouden.

8.6 Verdere ontwikkeling van het multifunctionele karakter.

Onze gemeente streeft naar meer multifunctionaliteit. In veel dorpen is een dorps huis, dat op een goede en gedegen wijze wordt gedreven door een enthousiaste groep mensen uit het dorp. Daarom is het van groot belang dat de dorps huizen zoveel mogelijk worden betrokken bij het verder uitbouwen van de multifunctionaliteit. Bovendien lenen de dorps huizen zich qua accommodatie vaak heel goed voor multifunctioneel gebruik. Er zijn goed onderhouden ruimten beschikbaar die op dit moment maar ten dele gebruikt worden. Multifunctioneel gebruik zal de (gedeeltelijke) leegstand van dorps huizen verminderen.

De gemeente kan een actieve rol spelen bij het stimuleren van clustering. Bij iedere aanvraag om ruimte voor activiteiten binnen een bepaald dorp moet gekeken worden in hoeverre de beschikbare accommodaties in die behoefte kunnen voorzien.

Daarnaast kan voor alle dorpen geïnventariseerd worden welke voorzieningen voor clustering in aanmerking komen. De uitkomst van de inventarisatie zal per dorp verschillen. Die verschillen kunnen onder meer het gevolg zijn van:

1. De behoefte die in een bepaald dorp leeft
2. De reeds aanwezige voorzieningen
3. De beschikbare en benodigde ruimte
4. De fysieke staat van de huidige ruimten

Deze inventarisatie kan het komende jaar plaatsvinden in combinatie met de recent gestarte Monitor Lokaal Sociaal Beleid.

Bij de inventarisatie moet ook rekening worden gehouden met demografische gegevens (samenstelling en ontwikkeling van de bevolking). Deze gegevens hebben invloed op de behoefte aan voorzieningen op iets langere termijn.

Uiteraard leidt deze inventarisatie niet tot een clustering in elk dorp. Redenen daarvoor kunnen onder meer zijn:

1. Er kan weinig behoefte zijn aan nieuwe voorzieningen in een dorp
2. De bestaande voorzieningen kunnen stuk voor stuk goed gehuisvest zijn
3. Door gedeeld gebruik van de bestaande accommodaties kan er al sprake van relatief weinig leegstand
4. De beperkte financiële middelen kunnen een belemmering zijn voor nieuwe investeringen

Door de inventarisatie ontstaat er zicht op de mogelijkheden op langere termijn. Er kunnen zich immers situaties aandienen waarbij clustering van voorzieningen aantrekkelijk wordt (bijvoorbeeld als een bepaald gebouw vervangen moet worden). In voorkomende gevallen dient de gemeente zich in te spannen om een multifunctionele accommodatie te creëren. Daarbij is altijd een breed draagvlak binnen het dorp nodig. De positieve ervaringen in Eastermar en Hurdegaryp kunnen daarbij een rol spelen.

Ook als er geen dorps huis is kan er behoefte zijn aan een multifunctionele accommodatie. Denk bijvoorbeeld aan Eastermar. De gemeente staat in principe positief tegenover dergelijke ontwikkelingen. Wellicht kan er aangesloten worden bij bestaande gebouwen (zoals scholen), maar ook nieuwbouw is een optie. Ook dan is het van essentieel belang dat er een breed draagvlak is bij de bevolking.

De Federatie van Dorps huizen Tytsjerksteradiel en de Federatie van Verenigingen van Dorps belangen zijn overkoepelende organisaties binnen hun eigen werkterrein. Voor de gemeente zijn ze ook het eerste aanspreekpunt. Daarom is het belangrijk om hen te betrekken bij nieuwe ontwikkelingen op het gebied van multifunctionele accommodaties. Ook kan er een beroep gedaan worden op overkoepelende organisaties zoals de Stichting Samenwerking van Dorps huizen in Friesland en de Feriening Lytse Doarpen. Daarnaast

moet in elk concreet geval worden bekeken welke andere participanten er bij moeten worden betrokken.

In het kader van het streven naar multifunctionele accommodaties is het nodig om meer zicht te hebben op de huidige activiteiten in de dorpshuizen. Op welke manier bieden ze faciliteiten aan de dorpsbewoners? Wordt er al gestreefd naar het versterken van het multifunctionele karakter? Dit kan vertaald worden in vragen als:

Hoe vaak is het dorpshuis open (bezettingsgraad)?

Welke activiteiten vinden er plaats?

Welke medegebruikers zijn er?

De mate van medegebruik zal in de praktijk voortdurend veranderen. Daarom is het zinvol om jaarlijks geïnformeerd te worden over deze ontwikkelingen. De gemeente zal aan de Federatie Dorpshuizen vragen om dit te behandelen in een overzicht bij haar jaarverslag.

8.7 Samenvatting en conclusies.

De dorpshuizen hebben zich de afgelopen decennia steeds meer ontwikkeld tot een basisvoorziening in het dorp. Vaak is het dorpshuis de enige voorziening in een dorp waar het verenigingsleven plaatsvindt en waar dienstverlenende instanties een plaats hebben. Er worden ruimtes ingericht voor peuters, jeugdsozen, consultatiebureaus, bibliotheken etc. Ook vanuit het onderwijs is er behoefte aan clustering van voorzieningen. Deze ontwikkelingen hebben geleid tot multifunctionele accommodaties. In onze gemeente zijn er plannen voor multifunctionele accommodaties in Hurdegaryp en Eastermar.

Multifunctionele accommodaties bieden een groot aantal voordelen, vooral wat betreft de leefbaarheid in de dorpen. Daarom staan gemeente en provincie ook positief tegenover deze ontwikkeling. Het gemeentelijk beleid tot clustering van welzijnsaccommodaties moet de komende tijd nader vorm krijgen. Daarbij zullen we zoveel mogelijk gebruik maken van de mogelijkheden die de provincie ons biedt.

De dorpshuizen kunnen een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van de multifunctionele accommodaties. Ze worden op een goede en gedegen wijze gedreven door enthousiaste mensen uit het dorp. Bovendien zal multifunctionaliteit de (gedeeltelijke) leegstand van dorpshuizen verminderen.

De gemeente kan een actieve rol spelen bij het stimuleren van clustering. Bij iedere nieuwe aanvraag om ruimte moet bekeken worden in hoeverre de beschikbare accommodaties in de behoefte kunnen voorzien. Daarnaast kan voor alle dorpen geïnventariseerd worden welke voorzieningen voor clustering in aanmerking komen. Deze inventarisatie kan het komende jaar plaatsvinden in combinatie met de recent gestarte Monitoring Lokaal Sociaal Beleid. Ook is het nodig om zicht te krijgen op de huidige activiteiten in de diverse dorpshuizen. De gemeente zal aan de Federatie van Dorpshuizen vragen om dit te behandelen in haar jaarverslag.

Ook als er geen dorpshuis is kan er behoefte zijn aan een multifunctionele accommodatie (een voorbeeld is Eastermar). De gemeente staat in principe positief tegenover dergelijke ontwikkelingen. In alle gevallen is het van essentieel belang dat er een breed draagvlak is bij deelnemers en bevolking. De Federatie van Dorpshuizen Tytsjerksteradiel en de Federatie van Vereniging van Dorpsbelangen kunnen hierbij (naast andere participanten) een belangrijke rol spelen.

9 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Een dorps huis is een voorwaardenscheppende voorziening voor de leefbaarheid in de dorpen. Het is het “hart” van het dorp, waar diverse faciliteiten beschikbaar worden gesteld voor de dorpsbewoners. Een dorps huis is een gebouw dat speciaal bestemd is om te voorzien in de behoefte aan ruimte voor activiteiten en dienstverlening op maatschappelijk, cultureel en recreatief terrein ten dienste van de lokale samenleving. Een multifunctioneel centrum voor de gehele dorpsgemeenschap.

Die multifunctionaliteit heeft zich de afgelopen jaren sterk uitgebreid. Denk bijvoorbeeld aan het multifunctionele centrum in Rypstjerk en de plannen in Hurdegaryp en Eastermar. Gemeente en provincie staan positief tegenover deze ontwikkeling. Het gemeentelijk beleid tot clustering van welzijnaccommodaties moet de komende tijd nader vorm krijgen. Daarbij kunnen de dorps huizen een belangrijke rol spelen. In alle gevallen waar sprake is van eventuele ontwikkeling van multifunctionele accommodaties, is het van essentieel belang dat er een breed draagvlak is bij de deelnemers en de bevolking.

Voor de gemeente is de Stichting Federatie Dorps huizen Tytsjerksteradiel eerste aanspreekpunt. De SFDT treedt op als vertegenwoordiger van de aangesloten dorps huizen in onze gemeente. Het bestuur is verantwoordelijk voor het in stand houden van de aangesloten dorps huizen door middel van het beheren en verdelen van de gemeentelijke subsidie ten behoeve van een basispakket aan voorzieningen en het groot onderhoud van de dorps huizen.

De gemeente heeft een budgetovereenkomst afgesloten met de SFDT. Het bestuur is verantwoordelijk voor het verdelen van de budgetsubsidie onder de aangesloten dorps huizen. De afspraken voor de verdeling zijn vastgelegd in de “Handwijzer” van de SFDT. De inbreng van de gemeente beperkt zich tot het geven van advies en ondersteuning indien nodig. Voor de planning van groot onderhoud en de beoordeling of de aangevraagde activiteiten voor uitvoering in aanmerking komen, wordt een meerjarenraming opgesteld door de gemeente. De gemeente heeft het opstellen van deze 10-jarenraming uitbesteed aan derden. Ieder twee jaar wordt de rapportage geactualiseerd.

De activiteiten die in het dorps huis plaatsvinden worden in principe niet gesubsidieerd. De gemeente houdt zich ook niet bezig met het regelen van deze activiteiten. Wel zijn er een aantal voorwaarden gesteld aan commerciële en horeca activiteiten van de dorps huizen. Ook is het algemene beleid met betrekking tot jeugd en alcoholpreventie van toepassing.

Door de strengere regelgeving krijgen de besturen van de diverse dorps huizen steeds meer verantwoordelijkheden en lopen hiermee ook aansprakelijkheidsrisico's. Daarom heeft de gemeente een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering afgesloten voor de SFDT en de aangesloten dorps huizen. De jaarlijkse premie bedraagt rond € 950 per jaar. Bij de nieuwe budgetonderhandelingen wordt dit meegenomen.

Op korte termijn zal in overleg met de SFDT een evaluatie plaatsvinden om te zien in hoeverre er meer professionele ondersteuning nodig is voor het financiële beheer. Ook dit zal bij de nieuwe budgetonderhandelingen worden meegenomen.